

Vastaus aloitteeseen kaksikielisyydestä hyvinvointialueen kaikissa kokouksissa, Maria Tolppanen

Aluehallitus 15.09.2025

ÖVPH/5436/00.02.00/2025

Valmistelija Jakobsson-Pada Linda
Lisätietoja: puhelinnumero: 040 649 2883, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Valtuutettu Maria Tolppanen jätti 20.2.2023 aloitteen siitä, että kaikkien valmistelujen ja liitteiden tulee olla saatavissa kummallakin kansalliskielellä. Jos kokouksessa tulee esille uusia asioita vain toisella kielellä, viranhaltijoiden on käännettävä ne toiselle kansalliskielelle. Kaikki valtuutetut sekä hallituksen, valiokuntien, lautakuntien ja työryhmien jäsenet eivät ole kaksikielisiä, ja siksi on tärkeää, että päättäjät saavat tiedot äidinkielellään, jotta he ymmärtävät, mistä ovat päättämässä.

Kielilaissa säädetään, että kaksikielisen hyvinvointialueen aluevaltuuston ja aluehallituksen kokouskutsut ja pöytäkirjat on laadittava suomen ja ruotsin kielellä. Kaksikielisen hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän muiden toimielinten kokouskutsujen ja pöytäkirjojen kielestä päättää hyvinvointialue tai hyvinvointiyhtymä ottaen huomioon, että luottamushenkilöiden mahdollisuus täyttää tehtävänsä turvataan ja hyvinvointialueen asukkaiden tiedonsaantitarpeesta huolehditaan.

Hyvinvointialueen hallintosäännössä on määritelty kaksikielisyyden huomioiminen kokousmenettelyssä. Luku 17 käsittelee valtuuston kokousmenettelyä. Luvussa määrätään, että valtuuston kokouskutsut sekä esityslistat ja niiden liitteet laaditaan ruotsiksi ja suomeksi. Aluevaltuuston kokouksissa on kaksi simultaanitulkkiä, minkä vuoksi valtuuston kokoukset pidetään aina Vaasan keskussairaalan auditoriossa, jonne on asennettu simultaanitulkkauksessa tarvittava tekniikka.

Muiden kokousten kieltä koskevat määräykset sisältyvät hallintosäännön 20. lukuun. Myös muiden toimielinten osalta määrätään, että kokouskutsut ja esityslistat laaditaan ruotsiksi ja suomeksi. Liitteet laaditaan mahdollisuuksien mukaan ruotsiksi ja suomeksi. Tämän johdosta osa kokousaineistosta on joskus saatavilla vain jommallakummalla kansalliskielellä. Organisaation pyrkimyksenä on kuitenkin, että suurin osa liiteaineistosta on saatavilla sekä ruotsiksi että suomeksi.

Asioita esiteltäessä esittelijä selostaa asiaa molemmilla kielillä, käytännössä usein vaihdellen kieltä ruotsin ja suomen välillä esittelyn aikana. Tarvittaessa esittely voidaan myös toistaa toisella kansalliskielellä, jos riskinä on, että joku jäsenistä ei muuten ymmärrä tehtävää esitystä. Viranhaltijat pyrkivät aktiivisesti käyttämään sekä ruotsia että suomea kaikissa esiteltävissä asioissa. Toimiva kaksikielisyys on tärkeä periaate viranhaltijoille, jotka esittelevät asioita eri kokouksissa.

Jäsenet käyttävät kokouskeskusteluissa omaa äidinkieltään, eikä perinteisen simultaanitulkkauksen järjestämisen arvioida olevan mahdollista muissa kuin valtuuston kokouksissa. Sekä tekninen laitteisto että hyvinvointialueen resurssit asettavat rajoituksia sellaiselle menettelylle. Jäsen voi aina pyytää, että toimielimen puheenjohtaja tekee keskusteluista ja tehdyistä esityksistä yhteenvedon toisella kansalliskielellä.

Aluehallitus tutustui marraskuussa 2023 kansalliskielilautakunnan käsittelyyn, joka koski kaksikielisyyttä hallinnossa, ja päätti tuolloin, että kokousten kaksikielisyyttä kartoitettaisiin luottamushenkilöille lähetettävällä kyselyllä, ja että kukin toimielin ottaa itse kantaa siihen, miten kyseisessä toimielimessä voidaan parantaa kokousten kaksikielisyyttä.

Vaasan yliopisto suoritti syksyllä 2024 hallituksen toimeksiannosta hallituksen ja toimielinten työskentelyn arvioinnin, johon sisältyi kaksikielisyyttä koskeva osio. Kysely lähetettiin yhteensä 163 vastaanottajalle, joista 53 vastasi siihen. Vastausprosentti oli siten 33 %. Vastaajista 23:n äidinkieli oli suomi ja 30:n ruotsi. Sen johdosta todettiin, että

tulokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, mutta niitä voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavina havaintoina. Kieltä koskevassa arvioinnissa nostettiin esiin kaksi mahdollista kehittämiskohdetta: järjestelmällinen tulkkaus kokouksissa ja kielellinen yhdenvertaisuus viestinnässä. Osa vastaajista koki molempien kielten käyttämisen kokouksissa ongelmalliseksi, kun taas muiden mielestä on hyvä, että kaikki voivat käyttää kokouksissa omaa äidinkieltään. Vastaajat kokivat kuitenkin, että molemmat kielet huomioidaan varsin tasavertaisesti sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä, ja että valtuustoseminaarien tulkkaus on parantunut, mukaan lukien Teamsin kautta pidettävät seminaarit. Hallitus tutustui arviointiin vuoden 2025 alussa, mutta ei tehnyt sen perusteella toimenpidepäätöksiä.

Jos toimielimen kokouksessa on simultaanitulkkaus, tulee kokouspaikkana käytännössä olla valtuuston auditorio. Auditorio on usein varattu eri koulutustilaisuuksia varten, koska se on ainoa tila, johon mahtuu suurempi yleisö. Simultaanitulkkauksessa käytetään kahta tulkkia, mikä maksaa noin 250-300 euroa tunnissa. Sen vuoksi perinteisen simultaanitulkkauksen käyttämistä muissa kuin valtuuston kokouksissa ei pidetä realistisena.

Saattaisi kuitenkin olla kiinnostavaa selvittää, olisiko mahdollista hyödyntää jonkinlaista tekoälyratkaisua epävirallisen simultaanitulkkauksen hankkimiseksi niille, jotka tarvitsevat sitä eri kokouksissa ja seminaareissa. On tietenkin myös otettava huomioon, että kokoukset ja niissä käytävät keskustelut eivät ole julkisia. Tällä hetkellä ei ole tiedossa, onko toimivia ratkaisuja saatavilla, mutta sitä voidaan tarvittaessa selvittää tarkemmin kehittämishankkeena vuoden 2026 aikana.

Poliittiseen päätöksentekoon liittyvien asiakirjojen kääntämisessä Pohjanmaan hyvinvointialue on selvästi edellä muita kaksikielisiä hyvinvointialueita, eikä siltä osin ehdoteta muutoksia hallintosääntöön eikä hyvinvointialueen nykyiseen käytäntöön.

Hallintojohtaja Jakobsson-Pada Linda

ehdottaa, että aluehallitus päättää antaa vastauksen valtuustoaloitteeseen selontekona aluevaltuustolle. Aluehallitus ehdottaa aluevaltuustolle, että aloite on täten loppuun käsitelty.

Päätös: